



HR-2021-1209-A

Instans Norges Høyesterett – Dom

Dato 2021-06-03

Publisert HR-2021-1209-A

Stikkord Utlendingsrett. Asyl. Konvertering.

Sammendrag Et afghansk ektepar hadde påberopt konvertering fra islam til kristendommen etter ankomst til Norge som grunnlag for opphold etter utlendingsloven § 28. Høyesterett tok utgangspunkt i at det avdempete beviskravet i asylsaker – at utlendingens forklaring skal legges til grunn dersom den er noenlunde sannsynlig – skal legges til grunn også i konvertittsaker. Troverdighet er ikke et eget vilkår for at det avdempede beviskravet skal få anvendelse. Ved den konkrete vurderingen kom Høyesteretts flertall på tre dommere til at konverteringene ikke var reelle. Det ble vist til at ekteparets forklaringer inneholdt usannsynlige elementer og motsigelser, og bar preg av tilpasninger og utbygginger etter hvert. Fremlagte erklæringer fra prester og andre som støttet ekteparet, gjorde inntrykk, men kunne allikevel ikke medføre at forklaringene ble noenlunde sannsynlige. Et mindretall på to dommere kom til at prestenes erklæringer måtte være utslagsgivende. Dissens 3-2. (Rt-sammendrag)
Henvisninger: Utlendingsloven (2008) §28

Saksgang Oslo tingrett TOSLO-2017-84801 – Borgarting lagmannsrett LB-2017-199260-2 – Høyesterett HR-2021-1209-A, (sak nr. 20-160710SIV-HRET).

Parter A, B (advokat Nadin Askeland Humlen – til prøve), Norsk organisasjon for asylsøkere (partshjelper) (advokat Arild Karl Humlen) og Den norske kirke (partshjelper) (advokat Kristin Veierød – til prøve) mot Staten v/Utlendingsnemnda (Regjeringsadvokaten v/advokat Marius Stub).

Forfatter Dommerne Aage Thor Falkanger, Per Erik Bergsjø og Magnus Matningsdal. Dissens: Dommerne Cecilie Østensen Berglund og Ingvald Falch.

Sist oppdatert 2021-06-07

Henvisninger i teksten [Konvensjon om flyktningers stilling \(1951\) a1](#) | [Menneskerettsloven \(1999\) EMKN A3, EMKN A14](#) | [Tvisteloven \(2005\) §20-2](#) | [Utlendingsloven \(2008\) §83, §90, §93](#) | [Midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. \(2020\) §3](#)

(1) Dommer **Falkanger:**

Sakens bakgrunn og spørsmål

- (2) Saken gjelder prøving av gyldigheten av vedtak fra Utlendingsnemnda (UNE) om å nekte afghanske asylsøkere asyl etter utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a – et avslag som nemnda senere ikke har funnet grunn til å omgjøre. For Høyesterett er spørsmålet om søkerne har krav på asyl som følge av at de under oppholdet i Norge skal ha konvertert til kristendommen.
- (3) Ekteparet A og B søkte 19. november 2015 om asyl i Norge. De hadde da to barn på henholdsvis ett og tre år.
- (4) I asylintervjuer 30. mars 2016 forklarte A og B at de fire år tidligere hadde innledet et kjærlighetsforhold, og at de da rømte fra Kabul til [sted1] i Afghanistan for å unngå at B – som da var 14 år gammel – skulle bli tvunget til å gifte seg med en eldre og mektig mann. Det hadde vært den eldste broren til B som hadde bestemt at hun skulle giftes bort. Broren og den tiltenkte ektemannen arbeidet sammen, både for myndighetene og Taliban. A og B kjente ingen i [sted1]. Etter å ha vært der en uke betalte de en mulla for å vie dem.
- (5) Mens A og B bodde i [sted1], skal de ikke ha hatt kontakt med sine familier, som hverken visste hvor de var eller at de hadde rømt sammen. Da ekteparet oppdaget at den eldste broren til B hadde blitt kjent med hva som hadde skjedd, fryktet de for sine liv og flyktet til Europa og Norge.
- (6) Utlendingsdirektoratet (UDI) avsto 19. april 2016 søknaden om asyl. UNE opprettholdt avslaget 20. desember 2016. Hverken UDI eller UNE fant asylhistorien troverdig og mente at en retur til Afghanistan ikke ga grunn til å frykte forfølgelse. Det var heller ikke grunnlag for opphold på humanitært grunnlag.
- (7) Ekteparet anmodet 30. januar 2017 UNE om omgjøring av avslaget. De opplyste da for første gang at A hadde konvertert til kristendommen etter å ha kommet til Norge, og at familien av den grunn risikerte forfølgelse ved retur til Afghanistan.
- (8) UNE avsto 3. mai 2017 begjæringen om omgjøring. Avslaget var begrunnet med at det ikke dreide seg om en reell konvertering. Opplysningene om den helsemessige situasjonen til A, B og det ene barnet ble dessuten ikke funnet tungtveiende nok til å gi opphold på humanitært grunnlag.
- (9) A og B tok 24. mai 2017 ut stevning ved Oslo tingrett mot staten ved Utlendingsnemnda med krav om at UNEs beslutning 3. mai 2017 om ikke å omgjøre vedtaket av 20. desember 2016 var ugyldig. Tingretten avsa 24. november 2017 dom med slik domsslutning:
«1. Staten ved Utlendingsnemnda frifinnes.
2. A, født 0.0.1990, og B, født 0.0.1996, dømmes in solidum til å betale 50 000 – femtitusen – kroner i sakskostnader til staten ved Utlendingsnemnda innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.»
- (10) Tingretten fant hverken forklaringen om det som angivelig hadde skjedd i Afghanistan, eller om As konvertering til kristendommen troverdig. Retten fant heller ikke at det var grunnlag for opphold på humanitært grunnlag.
- (11) A og B anket tingrettens dom til Borgarting lagmannsrett. I anken ble det gjort gjeldende at også B nå hadde konvertert. Lagmannsretten besluttet 17. juni 2019 å stanse ankesaken fordi UNE på nytt skulle vurdere en omgjøringsbegjæring. På dette tidspunktet hadde familien bodd i [menighet1] siden mars 2018. I forbindelse med behandlingen av omgjøringsbegjæringen ble det gjennomført nye forvaltningssamtaler med ekteparet og andre. UNE besluttet 5. november 2019 ikke å omgjøre vedtaket.
- (12) Borgarting lagmannsrett avsa 1. september 2020 dom med slik domsslutning:
«1. Staten v/Utlendingsnemnda frifinnes.
2. A og B dømmes i solidaransvar til å betale 267 500 – tohundreogsekstisytusenfemhundre – kroner i sakskostnader for tingretten og lagmannsretten til staten v/Utlendingsnemnda innen to uker etter forkynnelsen av dommen.»
- (13) En samlet lagmannsrett kom til at den opprinnelige asylhistorien ikke kunne legges til grunn, og at den dermed ikke ga grunnlag for asyl. Når det gjaldt spørsmålet om konvertering, kom flertallet til at hverken A eller B hadde gjennomgått en reell konvertering til kristendommen. Én dommer fant derimot at ekteparets konvertering måtte legges til grunn som reell.
- (14) A og B har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett for så vidt gjelder bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen og saksbehandlingen. Den norske kirke og Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) har erklært partshjelp til støtte for ekteparet.

- (15) Høyesteretts ankeutvalg tillot 19. januar 2021 anken fremmet med følgende begrensning:
- «Anken fremmes til behandling i Høyesterett for så vidt gjelder bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen under spørsmålet om de ankende partene og deres barn reelt har konvertert til kristendommen og under spørsmålet om forfølgelsesfare som følge av tillagt konvertering ved retur. For øvrig nektes anken fremmet.»
- (16) I Høyesterett er ankeforhandlingen gjennomført i fjernmøte, jf. midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv.
§ 3.
- (17) Etter at de kom til Norge, har A og B fått to barn til, født henholdsvis i 2017 og 2020. Ingen av barna er parter i ankesaken for Høyesterett.

Partenes og partshjelpernes syn på saken

- (18) De ankende parter – *A og B* – har i hovedsak anført:
- (19) Asylforklaringene skal legges til grunn hvis de er noenlunde sannsynlige. Dette beviskravet gjelder enten forklaringen knytter seg til forhold i hjemlandet eller i Norge. Det alminnelige utgangspunktet i norsk rett om at det mest sannsynlige faktum legges til grunn, gjelder altså ikke for asylsaker.
- (20) Beviskravet styres ikke av en vurdering av asylsøkerens generelle troverdighet, slik UNE synes å legge til grunn. Asylsøkerens troverdighet kan derimot være relevant som ett av flere momenter i vurderingen av om asylforklaringen er noenlunde sannsynlig.
- (21) Ved den nærmere vurderingen av hva som ligger i dette beviskravet, må det ses hen til alvoret av de mulige konsekvensene et negativt vedtak vil ha for asylsøkeren.
- (22) UNE har både formulert og anvendt beviskravet feil. Lagmannsretten har derimot gitt korrekt uttrykk for beviskravet i sin generelle gjennomgang, men den konkrete anvendelsen er ikke i overensstemmelse med de rettslige utgangspunktene.
- (23) Det må tas utgangspunkt i hvorvidt den enkelte asylforklaringen fremstår som plausibel, herunder om den er sammenhengende og tilstrekkelig detaljert. Deretter vil de øvrige momentene kunne trekkes inn i vurderingen av om forklaringen skal legges til grunn som tilstrekkelig sannsynliggjort.
- (24) Beslutningstageren skal altså ikke foreta en bedømmelse av en asylsøkers troverdighet før det tas stilling til hvorvidt forklaringen fremstår som plausibel.
- (25) I tråd med hovedregelen i norsk sivilprosess må det foretas en fri og helhetlig bevisvurdering basert på de tilgjengelige bevis. Dette følger også av internasjonale kilder.
- (26) Asylsøkerens evne til refleksjon står sentralt, men det må tas hensyn til vedkommende asylsøkers forutsetninger for å formidle sine refleksjoner.
- (27) Lagmannsretten og UNE legger for stor vekt på de ankende parters angivelig svekkede generelle troverdighet ved vurderingen av om konverteringene er reelle. Troverdighet er ikke en konstant størrelse, og det kan ikke legges til grunn at generell troverdighet er noe man har eller ikke har. En direkte slutning fra at en asylforklaring ikke har ført frem, til at personen har en svekket generell troverdighet også i andre sammenhenger, vil kunne medføre uriktige resultater.
- (28) Ved vurderingen av om konverteringen er reell, bør det trekkes veksler på religionsfaglig kompetanse. Etersom UNE ikke har slik særlig kompetanse, må vitneprov fra religionsfagkyndige – særlig prester – tillegges betydelig vekt. Det er fremlagt en rekke erklæringer fra fagpersoner og andre personer som underbygger at As og Bs konvertering til kristen tro er reell. De har en kristen livsførsel, et nært forhold til sin menighet, og de er aktive i sitt kristne fellesskap. Det samme gjelder deres barn. De har vokst opp i et kristent fellesskap, er barnevelsignet og har tatt til seg en rekke kristne skikker og tradisjoner som en naturlig del av sin livsførsel.

- (29) Lagmannsretten har feilaktig lagt til grunn at presters vitneprov bør underkastes et kritisk blikk. Ved ikke å vektlegge vitneforklaringer fra en rekke prester og pastorer har både UNEs og lagmannsrettens bevisbedømmelse blitt feil.
- (30) Det er også feil når lagmannsretten har latt generelle oppfatninger om spesielle grupper asylsøkere være et «bakteppe» for vurderingen av om det er noenlunde sannsynlig at de ankende parter har konvertert. Å fremstille afghanske asylsøkere som mer tilbøyelige til å fremsette uriktige asylforklaringer enn andre for å få opphold i et vestlig land, innebærer en diskriminering.
- (31) En helhetsvurdering av alle de relevante bevis tilsier klart at det er noenlunde sannsynlig at de ankende parter og deres barn er kristne. Deres forklaringer fremstår som plausible, og de underbygges av vitneforklaringer og andre bevis i saken.
- (32) Konverteringen er kjent i Afghanistan, og ekteparet har derfor grunn til å frykte forfølgelse av familien dersom de returneres dit.
- (33) Under enhver omstendighet risikerer de forfølgelse i Afghanistan på grunn av såkalt tillagt konvertering. Det kan ikke legges til grunn at det vil være nok å angre på konverteringen for å unngå alvorlige reaksjoner der.
- (34) A og B har lagt ned slik påstand:

«Prinsipalt:

1. UNEs beslutning av 05.11.2019 om å ikke omgjøre vedtakene av 20.12.2016 om avslag på asyl er ugyldig.
2. Ankende parter tilkjennes sakskostnader for alle instanser.

Subsidiært:

1. Borgarting lagmannsretts dom av 01.09.2020 oppheves.
2. Ankende parter tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.»

- (35) Partshjelperen *Den norske kirke* har i hovedsak anført:
- (36) Det må foretas en selvstendig vurdering av konverteringen som asylgrunnlag. Asylsøkerens generelle troverdighet er ikke et utgangspunkt for denne vurderingen, men et element i den. Når lagmannsretten tar utgangspunkt i den generelle troverdigheten, går den inn i vurderingen med en viss grad av forutinntatthet.
- (37) Ved vurderingen av om konverteringen er reell, er religionsfaglig kompetanse relevant. Det er ikke grunnlag for – slik lagmannsretten gjør – å stille opp en generell regel om at presters vitneforklaringer må underlegges en kritisk prøving. Tvert imot bør uttalelser fra prester og andre med religionsfaglig kompetanse som regel tillegges betydelig vekt. Dette gjelder også dersom de har et personlig engasjement i saken eller ikke nødvendigvis har kjennskap til hele asylhistorien.
- (38) Den norske kirke har lagt ned slik påstand:

«Den norske kirke tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.»

- (39) Partshjelperen *Norsk organisasjon for asylsøkere* (NOAS) har i hovedsak anført:
- (40) Ved vurderingen av om en konvertitt har reflektert over mulige konsekvenser av konverteringen, kan det ikke generelt sett forventes grundige, dyptpløyende og velformulerte overveielser. Gjennomgående vil det være store forskjeller i søkerens tilnærming til kristendommen basert på subjektive, sosiale, kunnskapsmessige, erfaringsmessige og historiske forhold.
- (41) Asylsøkerens forklaring skal legges til grunn hvis den er noenlunde sannsynlig. Ved vurderingen av om asylsøkeren har forklart seg riktig, kan det ikke legges vekt på generaliserende stereotyper knyttet til hvilket land vedkommende kommer fra. Landkunnskap om hva som er vanlig eller forventet adferd, kan ikke være utslagsgivende for risikovurderinger i beskyttelsessaker, ettersom det typisk nettopp vil være de som avviker, som tvinges på flukt. Lagmannsrettens vektlegging av at det er grunn til å stille seg tvilende til opplysninger fra afghanske asylsøkere, utfordrer diskrimineringsforbudet i Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 14, jf. artikkel 3.

- (42) Når flere innbyrdes uavhengige asylgrunnlag påberopes i samme sak, må hvert enkelt asylgrunnlag vurderes selvstendig basert på de konkrete foreliggende omstendighetene. At ett asylgrunnlag ikke anses tilstrekkelig sannsynliggjort, kan ikke påvirke vurderingen av om forklaringen om andre grunnlag er noenlunde sannsynlig. Hvert enkelt grunnlag må vurderes opp mot de konkrete beviskrav som kan utledes av det påberopte forfølgelsesgrunnlaget.
- (43) Norsk organisasjon for asylsøkere har lagt ned slik påstand:
- «Staten v/Utlendingsnemnda dømmes til å betale NOAS sine saksomkostninger for Norges Høyesterett.»
- (44) Ankemotparten – *staten ved Utlendingsnemnda* – har i hovedsak anført:
- (45) Hovedregelen i norsk sivilprosess er at det mest sannsynlige faktum skal legges til grunn. I mange asylsaker kreves det imidlertid bare at asylforklaringen fremstår som noenlunde sannsynlig. Grunnen til at det bør gjelde et slikt avdempet beviskrav, er at det kan være svært vanskelig for en asylsøker å føre bevis for hva som har skjedd i hjemlandet. Dette hensynet slår ikke til når det gjelder forhold som knytter seg til Norge. For slike forhold må derfor som hovedregel det alminnelige kravet om sannsynlighetsovervekt gjelde.
- (46) Det erkjennes imidlertid at de særlige utfordringer som melder seg i konvertittsaker, må føre til at det i disse sakene må gjelde et avdempet beviskrav – selv om konverteringen anføres å ha skjedd her i landet.
- (47) Generelt sett kan et avdempet beviskrav bare gjelde der søkeren selv har medvirket til å opplyse saken så langt det er rimelig og mulig. Det avdempede beviskravet er ikke betinget av at utlendingen har generell troverdighet, men troverdigheten vil ha betydning for om utlendingen har oppfylt kravet om medvirkning.
- (48) Kravet om «noenlunde sannsynlig» ligger ikke langt unna det vanlige kravet om sannsynlighetsovervekt. Beviskravet vil bare i begrenset grad kunne variere etter hvor alvorlige former for forfølgelse det er tale om.
- (49) Ved bevisvurderingen må utlendingens forklaringer stå sentralt, samtidig som det også må tas hensyn til at vedkommende har en sterk interesse i å få bli i Norge. Det må legges betydelig vekt på graden av refleksjon rundt selve konverteringen og hvilke konsekvenser den vil kunne lede til.
- (50) Betydningen av forklaringer fra prester eller andre med religionsfaglig kompetanse må avgjøres konkret. Dersom forklaringen gjelder trosfaglige spørsmål, er det grunn til å se hen til vedkommendes faglige bakgrunn. Rene troverdighetsvurderinger hører ikke under dette. Prester har dessuten en annen rolle enn utlendingsforvaltningen, som har en objektivitetsplikt og dessuten en plikt til å utrede saken. Det faktiske grunnlaget for å vurdere søkerens troverdighet vil dessuten ofte være forskjellig, idet utlendingsforvaltningen normalt har et bredere grunnlag enn prestene for å vurdere om asylforklaringen er sannferdig.
- (51) De ankende parter har ikke medvirket til å avklare sin identitet, og lagmannsretten fant deler av deres asylforklaringer lite troverdige. Ved at de dermed ikke har medvirket til å opplyse saken, kan ikke et avdempet beviskrav få anvendelse.
- (52) Høyesterett bør være varsom med å overprøve lagmannsrettens konkrete bevisvurdering. I motsetning til i behandlingen for Høyesterett var det umiddelbar bevisføring for lagmannsretten.
- (53) Det er påfallende at anførselen om As konvertering først ble fremsatt i omgjøringsbegjæringen i januar 2017. Også øvrige omstendigheter rundt konverteringene trekker i retning av at de var strategisk motivert. Ved vurderingen av vitneprovene må det ses hen til at mange av vitnene har et nært forhold til de ankende parter, og at de ikke kjenner hele asylhistorien. Samlet sett kan det ikke legges til grunn at konverteringen er reell. Det foreligger dermed ikke velbegrunnet frykt for forfølgelse på dette grunnlaget.
- (54) At lagmannsretten har pekt på at det generelt er stor migrasjonsvilje i Afghanistan, er uten betydning for saken. Det er UNEs vedtak som skal overprøves, og der er dette aspektet ikke trukket frem. Under enhver omstendighet er det ikke – slik de ankende parter hevder – i strid med diskrimineringsforbudet i EMK artikkel 14, jf. artikkel 3 å legge vekt på migrasjonsviljen.

- (55) Selv om Høyesterett skulle legge det avdempede beviskravet til grunn, er UNEs vedtak gyldig. Forklaringen til de ankende parter er ikke noenlunde sannsynlig.
- (56) Det forhold at de ankende parter utad har gitt inntrykk av å ha konvertert – såkalt tillagt konvertering – gir heller ikke krav på beskyttelse. Det kan ikke legges til grunn at det er kjent i Afghanistan at de ankende parter tilsynelatende har konvertert. Uansett risikerer de ikke forfølgelse ved retur selv om noen skulle være kjent med at de har søkt asyl i Norge på grunnlag av konvertering.
- (57) Dersom A og B skulle få medhold, må det skje en ny forvaltningsmessig behandling av barnas søknad om asyl. Men vedtakene som gjelder barna, er ikke en del av ankesaken.
- (58) Staten ved Utlendingsnemnda har lagt ned slik påstand:
«1. Anken forkastes.
2. Staten ved utlendingsnemnda tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.»

Mitt syn på saken

Utgangspunkter

- (59) Utlendingsloven § 28 første ledd lyder:
- «En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning dersom utlendingen
- a) har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av etnisitet, avstamning, hudfarge, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967, eller
 - b) uten å falle inn under bokstav a likevel står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet.»
- (60) Dersom vilkårene i § 28 første ledd bokstav a eller b er oppfylt, har søkeren altså krav på asyl.
- (61) Når utlendingsmyndighetenes vedtak etter denne bestemmelsen bringes inn for domstolene, har retten full prøvingsrett. Retten skal bygge på faktum på vedtakstidspunktet, jf. Rt-2012-1985 avsnitt 98 og Rt-2015-1388 avsnitt 68-70 og 210. Bevis som har oppstått senere, kan imidlertid kaste lys over situasjonen på vedtakstidspunktet, jf. Rt-2009-851 avsnitt 48.
- (62) I vår sak er spørsmålet om A og B reelt hadde konvertert til kristendommen da UNE fattet sitt vedtak 5. november 2019. Det er enighet om at dersom det er tilfellet, vil de ha krav på beskyttelse etter § 28 første ledd bokstav a, fordi de da vil ha en velbegrunnet frykt for å bli forfulgt på grunn av «religion» dersom de må reise tilbake til Afghanistan.

Generelt om beviskravet i konverteringssaker

- (63) I utlendingsretten gjelder det alminnelige sivilprosessuelle utgangspunktet om at det mest sannsynlige faktum legges til grunn, jf. HR-2019-2344-A avsnitt 36. I asylsaker opereres det imidlertid i enkelte sammenhenger med et lavere beviskrav. Bakgrunnen er særlig at det ofte vil være vanskelig for en asylsøker å føre bevis for at forklaringen om forhold i hjemlandet er riktig. Asylsøkeres forklaringer om disse forholdene har derfor vært lagt til grunn såfremt de har vært noenlunde sannsynlige.

- (64) Opprinnelig gjaldt det et slikt dempet beviskrav bare i saker om returvern, men i forarbeidene til den någjeldende lov ga departementet uttrykk for at det i fremtiden burde opereres «med samme beviskrav når man vurderer beskyttelsesspørsmålet som når man vurderer om det skal gis flyktningstatus», jf. Ot.prp.nr.75 (2006–2007) side 88. Selv om dette ikke ble foreslått lovfestet, forutsatte departementet at de ulike beviskravene for henholdsvis anerkjennelse som flyktning og vern mot retur ikke skulle opprettholdes. Også ved vurderingen av om en utlending skal anerkjennes som flyktning, skulle vedkommendes forklaring nå legges til grunn hvis den var noenlunde sannsynlig.
- (65) Uttalelsene er fulgt opp i Rt-2011-1481 avsnitt 45:
- «Ved vurderingen av om det foreligger en reell fare for forfølgelse, skal asylforklaringen legges til grunn så langt den fremstår som noenlunde sannsynlig, og søkeren selv har medvirket til å opplyse saken så langt det er rimelig og mulig. Asylsøkerens generelle troverdighet er et relevant moment som skal tas i betraktning. Det kreves ikke sannsynlighetsovervekt for at forklaringen er riktig. I den forbindelse må konsekvensene av en eventuell uriktig avgjørelse i asylsøkerens disfavør vurderes. Jo alvorligere konsekvensene fortøner seg, jo mindre skal det til for å gi vedkommende beskyttelse.»
- (66) Slik Høyesterett har ordlagt seg – med bruken av ordet «og» – er det klart at det avdempede beviskravet bare kan legges til grunn der «søkeren selv har medvirket til å opplyse saken så langt det er rimelig og mulig». Medvirkning er altså et vilkår. Tilsvarende formuleringer er brukt i Rt-2015-1388 avsnitt 129.
- (67) Med medvirkning sikter Høyesterett til den plikten asylsøkere har til å opplyse saken, jf. særlig utlendingsloven §§ 83 og 93 fjerde ledd. Det er liten grunn til å la en asylsøker nyte godt av det avdempede beviskravet hvis plikten til å medvirke til å opplyse saken ikke er oppfylt. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) bygger i Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees (2019) punkt 195 og 204 på tilsvarende synspunkter. Det samme gjør EUs rådsdirektiv 2004/83/EF artikkel 4 nr. 5 bokstav a. At manglende medvirkning fra utlendingens side kan få betydning for beviskravet, er også forutsatt av Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) i storkammerdom 23. mars 2016 *F.G. mot Sverige* [EMD-2011-43611]¹ avsnitt 113.
- (68) Derimot er det ikke en forutsetning for det lavere beviskravet at utlendingen generelt anses som troverdig. Som det vil ha fremgått av det siterte fra Rt-2011-1481 avsnitt 45, er asylsøkerens generelle troverdighet «et relevant moment som skal tas i betraktning». Jeg forstår dette slik at manglende troverdighet vil være av betydning for den konkrete bevisvurderingen, men ikke at troverdighet er et eget vilkår for at det avdempede beviskravet skal få anvendelse. Det samme forutsettes i avsnitt 46 og 73 i avgjørelsen. Jeg kommer tilbake til troverdigheten som moment i bevisvurderingen.
- (69) Jeg antar videre at kravet om medvirkning som vilkår for å anvende et avdempet beviskrav, knytter seg – som utgangspunkt – til det aktuelle asylgrunnlaget. At søkeren ikke har medvirket i forhold til ett asylgrunnlag, innebærer således ikke uten videre at det avdempede beviskravet ikke skal legges til grunn ved behandlingen av andre asylgrunnlag. En annen sak er at manglende medvirkning – også i forhold til andre asylgrunnlag – kan kaste lys over asylsøkerens generelle troverdighet. Dette hører under bevisvurderingen, som jeg kommer tilbake til.
- (70) Staten har anført at det avdempede beviskravet ikke kan gjelde i saker der det relevante faktum knytter seg til situasjonen her i Norge. Det er vist til at hensynet bak det dempede beviskravet da ikke gjør seg gjeldende – nemlig at det er vanskelig for asylsøkeren å fremskaffe bevis. Det er også vist til at departementet bygget på en uriktig tolkning av flyktningkonvensjonen da det i Ot.prp.nr.75 (2006–2007) side 72 helt generelt fremholdt at det ved anvendelsen av den nye loven skulle legges til grunn et dempet beviskrav i alle asylsaker. Jeg er enig i at flyktningkonvensjonen ikke legger noen føringer for beviskravet i asylsaker. Likeledes er jeg enig i at mye av begrunnelsen for det dempede beviskravet ikke nødvendigvis gjør seg fullt ut gjeldende i saker der det relevante faktum knytter seg til situasjonen her i Norge. Hvorvidt utlendingsmyndighetene da kan falle tilbake på det alminnelige overvektsprinsippet, må bero på en konkret vurdering, der det særlig må legges vekt på asylsøkerens faktiske muligheter for å føre bevis, men også på hvor alvorlige konsekvensene av en uriktig dom vil være.

- (71) I konvertittsaker må det som utgangspunkt – slik staten også har anført – opereres med et avdempet beviskrav. Som jeg kommer nærmere tilbake til, er bevisstemaet i slike saker svært vanskelig – og muligheten for å føre bevis er begrenset. Forutsetningen for å legge det avdempede beviskravet til grunn må imidlertid også her være at søkeren har medvirket til å opplyse saken så langt det er rimelig og mulig.
- (72) Kravet om at asylsøkerens forklaring skal være noenlunde sannsynlig, gir åpenbart ikke en eksakt og entydig anvisning på hva som kreves. Kravet må imidlertid ses på bakgrunn av hovedbegrunnelsen for det avdempede beviskravet, nemlig dels at det kan være vanskelig for søkeren å belegge forklaringen med bevis, dels konsekvensene av en uriktig avgjørelse. En forutsetning for at også det avdempede beviskravet skal være oppfylt, vil normalt være at asylsøkerens forklaring er troverdig i seg selv – og dessuten at den ikke er beheftet med motsigelser eller er bygget ut eller innskrenket etter hvert på en påfallende måte. Der forklaringen i utgangspunktet er svekket av slike forhold, vil betydningen av om det er det ene eller det andre beviskravet som legges til grunn, formodentlig være nokså begrenset.

Bevisvurderingen i konverteringssaker

- (73) Jeg går etter dette over til å se på bevisvurderingen i saker der spørsmålet er om det har skjedd en konvertering i Norge.
- (74) Det ligger i sakens natur at det kan være svært vanskelig å avgjøre om og når en person har konvertert til en ny religion. Selv for den det gjelder, vil nok både konverteringsprosessen og tiden etterpå ikke sjelden romme elementer av tvil og faser med usikkerhet, der det kan være utfordrende å skille ut den rene troen fra sosiale forventninger og følelse av tilhørighet. At det for andre enn vedkommende selv – for myndighetene, domstolene og personer med kjennskap til vedkommende – er enda mer krevende, er åpenbart. Det gjør det ikke enklere at konverteringsprosesser vil kunne arte seg forskjellig fra person til person. Som biskop emeritus N4 har pekt på i en skriftlig erklæring, kan prosessen for noen skje gjennom raske omvendelser, mens det for andre vil dreie seg om langvarige refleksjonsperioder. Mellom disse ytterpunkter finnes det formodentlig mange varianter.
- (75) Ved vurderingen av om en utlending har krav på asyl som følge av konvertering her i Norge, kan det ikke ses bort fra at vedkommende vil ha en klar egeninteresse i å fremstille konverteringen som reell. Myndighetene må derfor vurdere om forklaringen om konverteringen er strategisk motivert. At det må foretas en grundig vurdering av om konverteringen er reell, er understreket av FNs høykommissær for flyktninger. I retningslinjene for religionsbaserte asylkrav heter det i avsnitt 34:

«Where individuals convert after their departure from the country of origin, this may have the effect of creating a *sur place* claim. In such situations, particular credibility concerns tend to arise and a rigorous and in depth examination of the circumstances and genuineness of the conversion will be necessary. Issues which the decision-maker will need to assess include the nature of and connection between any religious convictions held in the country of origin and those now held, any disaffection with the religion held in the country of origin, for instance, because of its position on gender issues or sexual orientation, how the claimant came to know about the new religion in the country of asylum, his or her experience of this religion, his or her mental state and the existence of corroborating evidence regarding involvement in and membership of the new religion.»

- (76) Selv om problemstillingen formuleres som et spørsmål om utlendingen har konvertert, må det ikke tapes av syne at det grunnleggende spørsmålet er om handlingene innebærer at vedkommende vil bli forfulgt ved retur til hjemlandet. Det må derfor vurderes om konverteringen – i tilfelle retur til hjemlandet – vil bli opprettholdt på en slik måte at det vil være velbegrunnet fare for forfølgelse. Som jeg kommer tilbake til, er det enighet om at en reell konvertitt vil bli forfulgt i Afghanistan.

- (77) Både utlendingsmyndighetene og domstolene må foreta bevisbedømmelsen på grunnlag av en helhetlig og fri vurdering av de bevisene som foreligger. Vurderingen må ta utgangspunkt i asylsøkerens egen forklaring. Det må vurderes om den etter sitt innhold er noenlunde sannsynlig. I denne forbindelse må forklaringen holdes opp mot komparentopplysninger i saken. Dersom forklaringen strider mot slike opplysninger, reduserer det sannsynligheten. Det samme gjelder dersom den ikke er konsistent, inneholder motsigelser eller bygges ut etter hvert på en slik måte at den gir inntrykk av å være strategisk motivert. Jeg viser her til Rt-2011-1481 avsnitt 46, hvor det heter:
- «Konkret utleder jeg av dette at eventuelle selvmotsigelser, uklarheter og utelatelser i forklaringen, som ikke kan begrunnes på tilfredsstillende måte, kan få betydning for bevisvurderingen. Forklaringer som gradvis tilpasses, eller suppleres av nye forhold som tidligere ikke har vært nevnt, vil lett bidra til å svekke den generelle troverdigheten. Dette vil særlig være tilfellet der forklaringen endres etter at det grunnlaget som først ble påberopt, viser seg ikke å føre frem.»
- (78) Siden bevisetemaet er et indre, religiøst anliggende, må det legges vekt på den grad av refleksjon asylsøkeren gir uttrykk for. Ved denne vurderingen må det imidlertid tas hensyn til at evnen til å formulere slike refleksjoner er ulikt fordelt. Vurderingen må altså ta utgangspunkt i den aktuelle asylsøkerens forutsetninger.
- (79) Som nevnt vil det også måtte legges vekt på asylsøkerens generelle troverdighet. I mange tilfeller vil man ikke ha grunnlag for å si noe om denne, men dersom vedkommende har fremsatt uriktige opplysninger eller underslått sentrale opplysninger, stiller dette seg annerledes. Det er klart at det ikke bare kan legges vekt på om asylsøkeren har forklart seg uriktig om konverteringsspørsmålet, men også om andre asylgrunnlag vedkommende har fremmet.
- (80) Den samlede lagmannsretten har uttalt at det må være et «bakteppe» for bevisvurderingen at migrasjonsviljen i Afghanistan er stor, og at mange asylsøkere derfra har tilpasset seg forvaltningens omlegginger av praksis knyttet til konvertittsaker. Det er også pekt på at det finnes profesjonelle smuglernetter som kan hjelpe migranter med å lage asylhistorier. De ankende parter og partshjelper NOAS har gjort gjeldende at slike generelle trekk ikke kan tillegges vekt i vurderingen av om asylsøkere forklarer seg på en troverdig måte. Å trekke slutninger fra slike utgangspunkter vil være diskriminerende og i strid med EMK artikkel 14, jf. artikkel 3, anføres det.
- (81) Siden UNE ikke har trukket frem disse forholdene i sin bevisvurdering, er det ikke nødvendig å ta stilling til denne anførselen. Jeg vil likevel bemerke at det ligger i all bevisbedømmelse at man må bygge på etablerte erfaringssetninger. Handlingsmønsteret til grupper av asylsøkere er ikke noe unntak. En forutsetning for at forskjellsbehandling skal stride mot artikkel 14, er at den har «no objective and reasonable justification», jf. EMDs storkammerdom 24. mai 2016 *Biao mot Danmark* [EMD-2010-38590]¹ avsnitt 90. Jeg finner det klart at lagmannsrettens uttalelse ikke faller inn under denne beskrivelsen. En annen sak er at det bør utvises en viss forsiktighet med å trekke slutninger om og fra slike mønstre dersom de kan tale i søkerens disfavør. Jeg viser til det jeg har sagt ovenfor om beviskravet i asylsaker.
- (82) Asylsøkerens ytre adferd kan kaste lys over vedkommendes indre overbevisning. Særlig gjelder dette deltakelse i menighetsarbeid og religiøse handlinger, slik som gudstjenester, nattverd og forkynnelse. Ikke minst vil det forhold at asylsøkeren lar seg døpe, kunne bære bud om at konverteringen er reell. Da slike handlinger åpenbart også kan være strategisk motiverte, vil de imidlertid ikke i seg selv uten videre være avgjørende. Handlingene må ses i sammenheng med asylsøkerens forklaring og bevisene ellers. Det er opplyst at tilsvarende gjelder i Danmark, Sverige og Finland.
- (83) Ikke sjelden vil asylsøkeren vise til forklaringer fra personer som bekrefter at det har funnet sted en konvertering. Slike utsagn må etter omstendighetene kunne tillegges vekt, men de kan også være farget av et naturlig ønske om å ville søkeren vel. Særlig vil det siste kunne være tilfellet for vitner som står asylsøkeren nær. I så måte skiller ikke vurderingen i konvertittsaker seg fra det som gjelder ved all bevisbedømmelse.

- (84) I en særlig stilling står uttalelser fra prester i Den norske kirke og fra andre med religionsfaglig kompetanse. Dersom uttalelser fra slike personer gjelder religionsfaglige spørsmål, må de tillegges betydelig vekt. Uttalelsene kan imidlertid også gjelde den kjennskap vedkommende har til den konkrete asylsøkeren, kanskje basert på en nær og relativt langvarig relasjon. Gjennom den religionsfaglige kompetansen prestene besitter, og den erfaring de har med mennesker som gjennomgår religiøse forandringer, er det klart at slike vitneprov vil kunne kaste lys over saken. Jeg viser her til at blant annet Den norske kirke har utarbeidet «Hvordan ta imot konvertitter? Et ressursdokument for kristne menigheter» (sist oppdatert i mai 2019), som gir god veiledning for hvordan prester skal forholde seg til asylsøkere som konverterer. Etter omstendighetene vil derfor presters vitneprov kunne bekrefte asylsøkerens forklaring – og derved være avgjørende for sakens utfall. Samtidig er det ikke til å komme bort fra at også prester vil kunne bli påvirket av å ha en nær relasjon til de personene saken gjelder, og at dette kan påvirke deres syn på saken. Det må dessuten tas hensyn til at prester som regel bare vil være kjent med sakens faktum gjennom de opplysningene de har fått fra asylsøkeren eller representanter for denne, og at de derfor normalt ikke vil ha det brede bildet som utlendingsmyndighetene har.
- (85) Utover dette er det vanskelig å gi eksakte anvisninger på hvilken vekt presters vitneprov skal tillegges. Det må nødvendigvis bero på en konkret vurdering. Utgangspunktet for bevisbedømmelsen vil være troverdigheten av asylsøkerens forklaring. Jo svakere den er, jo mer skal det til før vitneforklaringer blir avgjørende. Dette gjelder også for forklaringer fra prester og andre med religionsfaglig bakgrunn.
- (86) Lagmannsrettens flertall har gitt uttrykk for at presters vitneprov må underlegges kritisk prøving i konvertittsaker. Isolert sett kan dette kanskje leses slik at presters vitneprov skal underlegges en særlig kritisk prøving – altså mer kritisk enn andre vitneprov. Dette er i tilfelle ikke riktig. Som det vil ha fremkommet av det jeg har sagt, vil presters vitneprov klart kunne kaste lys over saker om konvertering. Når den nevnte formulering leses i sammenheng med lagmannsrettens begrunnelse ellers, antar jeg imidlertid at flertallets syn ikke avviker fra de retningslinjene jeg har skissert her.

Den konkrete vurderingen av om konverteringene er reelle

Noen utgangspunkter for vurderingen

- (87) Jeg går etter dette over til den konkrete vurderingen av saken.
- (88) Spørsmålet er om A og B har krav på asyl i Norge fordi de har konvertert fra islam til kristendommen. Som jeg har fremhevet tidligere, er utgangspunktet i konvertittsaker at asylsøkernes forklaringer skal legges til grunn dersom de er noenlunde sannsynlige.
- (89) Staten er enig i dette utgangspunktet, men har anført at det avdempede beviskravet likevel ikke kan anvendes her fordi A og B ikke har medvirket til å opplyse saken så langt det er rimelig og mulig, jf. det jeg har sagt tidligere om at medvirkning er et vilkår for å bruke det avdempede beviskravet. Staten har særlig vist til at det gikk lang tid før ekteparet fremla sine pass for utlendingsmyndighetene. Det er på det rene at søkernes pass er utstedt 14. februar 2017, men at de først ble levert til utlendingsmyndighetene 27. januar 2020 – til tross for at de stadig ble etterspurt. A og B har forklart at de ikke mottok passene tidligere. Jeg finner denne forklaringen noe påfallende, men da dette ikke har betydning for resultatet, legger jeg den til grunn ved avgjørelsen av hvilke beviskrav som gjelder.
- (90) Spørsmålet er dermed om det er noenlunde sannsynlig at A og B hadde konvertert til kristendommen da UNE traff sitt vedtak 5. november 2019 om ikke å omgjøre sitt opprinnelige vedtak. Som nevnt er det enighet om at ekteparet har krav på asyl dersom konverteringene var reelle.
- (91) Høyesterett har fremhevet at domstolene generelt sett bør vise en viss tilbakeholdenhet med å overprøve utlendingsforvaltningens landfaglige vurderinger, jf. Rt-2015-1388 avsnitt 247. En slik tilbakeholdenhet er det imidlertid ikke grunn til å utvise i saker der spørsmålet er om en asylsøker har konvertert her i Norge, jf. HR-2016-974-U, der det heter at domstolene da må foreta en «fullstendig og uavhengig bevisvurdering».

- (92) Jeg peker imidlertid på at Høyesterett – i motsetning til tingretten og lagmannsretten – hverken har hørt eller sett partene, og heller ikke hatt mulighet til å stille dem spørsmål. Det samme gjelder vitnene. Høyesterett har derfor et svakere grunnlag for å ta stilling til sakens faktiske sider enn de tidligere instanser. Dette tilsier en viss tilbakeholdenhet med å overprøve den bevisvurdering disse instansene har foretatt.

Var As konvertering reell?

- (93) Når jeg nå går over til å vurdere om As konvertering var reell, starter jeg med å se på hans forklaring.
- (94) Jeg tar utgangspunkt i at han er fra Afghanistan, og at islam utgjør en meget sentral del av afghansk kultur og samfunnsliv. Bortimot samtlige innbyggere der er troende, og det er viktig for dem å fremstå som gode muslimer. Noe rom for å konvertere til andre religioner eller kritisere islam offentlig, er det ikke. Frafall skal i prinsippet bli møtt med dødsstraff, og opposisjon mot islam vil bli møtt med sterke sosiale reaksjoner. Selv om myndighetene nok ikke praktiserer dødsstraff i dag, vil frafall kunne medføre alvorlige sivile følger. Frafall og konvertering vil dessuten bringe skam og vanære over storfamilien. Svært alvorlige reaksjoner fra denne vil derfor være påregnelig.
- (95) På denne bakgrunn må det legges til grunn at terskelen for å konvertere til kristendommen er meget høy for en afghaner. En konvertering vil innebære en betydelig identitetsendring, med dyptgripende tanke- og følelsesmessige omveltninger. Dette utelukker selvsagt ikke at konverteringer forekommer, men disse forholdene utgjør et bakteppe ved vurderingen av om konverteringen er reell.
- (96) Det kan ikke legges til grunn at dette stiller seg annerledes for A. Etter hans egen forklaring var hans familie middels religiøse, og noen tanter og fettere var veldig religiøse. Ut fra sammenhengen er det klart at han her uttaler seg med standarden i Afghanistan som målestokk. Faren hadde pleid å lede fredagsbønnen og de fem andre bønnetidene i moskeen dersom mullaen ikke kunne. A hadde også selv kalt til bønn ved noen anledninger. Han hadde ingen kjennskap til kristendommen da han forlot Afghanistan, men hadde blitt fortalt at de kristne var vantro, og at det var «haram» å snakke med dem.
- (97) Ved den nærmere vurderingen tar jeg utgangspunkt i at anførselen om konvertering først ble fremsatt overfor norske myndigheter i omgjøringsbegjæring 30. januar 2017 – altså bare en drøy måned etter at UNE hadde avslått det asylgrunnlaget som A og B til da hadde anført. Det fremkom av omgjøringsbegjæringen at han dagen før hadde latt seg døpe av pastor N10 i menigheten [menighet5] på [sted3]. At anførselene ble fremsatt så kort tid etter avslaget på asylsøknaden, gir i seg selv grunn til å spørre om konverteringen virkelig var reell.
- (98) A har riktignok forklart at han konverterte allerede våren 2016. Nærmere bestemt skal dette ha skjedd omtrent to uker etter asylintervjuet 30. mars 2016, men han kunne ikke huske om det skjedde før eller etter UDIs avslag på asylsøknaden 19. april 2016. Det er lagt frem et brev av 20. september 2016 fra menigheten [menighet4] i [sted2] til UDI, der det fremgår at han skal ha blitt kristen. Brevet ble ikke sendt til UDI, men overgitt til A. Han har forklart at han ga det videre til sin advokat, som ikke sendte det til UDI. Hvorfor advokaten ikke sendte brevet til UDI – eventuelt til UNE, som da behandlet klagen over avslaget – fremstår som uforklart. Brevet ble først mottatt av norske myndigheter 30. januar 2017 – altså i forbindelse med at anførselen om konvertering første gang ble fremsatt.
- (99) I saksforberedende samtale i UNE 17.-18. september 2019 forklarte A at han en gang i tidsrommet august-oktober 2016 fikk kunnskap om at konvertering kunne gi krav på asyl. Denne kunnskapen skal han ha fått ved å «studere konvensjonene» på norsk. I det omtalte brevet fra menigheten [menighet4] av 20. september 2016 fremgår det at konvertering medfører forfølgelse i hjemlandet, og en av underskriverne av brevet, N12, forklarte i tingretten at innholdet ble gjennomgått med A. Av pastor N10s brev til UDI av 30. januar 2017 fremgår det imidlertid at A så på ham «med forundra blikk» da han fortalte A at konvertering ga grunnlag for beskyttelse som flyktning. N10 måtte forklare dette «nøye for han og vinkle saka frå fleire vinklar før han forstod kva eg meinte». I tillegg til at de ulike forklaringene – sett i sammenheng – i seg selv svekker As forklaring, har det formodningen mot seg at A på tidspunktet da samtalen med N10 fant sted, ikke skulle ha kjent til at en konvertering ville gi rett til asyl. På flyktningmottaket i [sted2] bodde det flere andre afghanske asylsøkere. At konvertering ville gi krav på asyl, må ha vært vel kjent der. Det er vanskelig å tro at A likevel ikke skulle ha kjent til denne virkningen av konvertering.

- (100) A har forklart at han fortsatte å delta i muslimsk bønn etter at de kom til mottaket i [sted2], men at han etter kort tid kom i kontakt med menigheten [menighet4] i forbindelse med et arrangement for asylsøkere som ble holdt i første etasje i menighetshuset. Ved en anledning i mars fikk han høre at det i andre etasje ble bedt til Gud, og han spurte av nysgjerrighet om han kunne få delta. Han gikk deretter i menigheten hver søndag, men fortsatt bare av nysgjerrighet. Etter andre gang i kirken sluttet han å gå på de muslimske bønnemøtene på mottaket. Han kunne ikke norsk, men ble etter hvert satt i kontakt med en iransk pastor over telefon som han kunne kommunisere med. Pastoren hjalp A med å forklare hva kristendommen er, og med å skaffe en bibel på farsi, som han mottok rundt 1. april 2016. Kort tid etter hadde han en drøm, som han i asylforklaringen 17.-18. september 2019 har beskrevet slik:
- «Denne natten drømte jeg om et mørkt rom. Fra et hjørne var det lys som kom gjennom fra vinduet. Når jeg stod opp og kikket ser jeg for meg et vakkert landskap, mange blomster i ulike farger, vakker stråling fra sola som gjorde det varmt.»
- (101) Han delte drømmen med pastoren, som ble så følelsesmessig berørt av den at han begynte å gråte. Pastoren tolket drømmen slik at A nå var blitt frelst.
- (102) Det kan altså konstateres at As konverteringsprosess skal ha skjedd over svært kort tid. I asylforklaringen 30. mars 2016 oppga han å være muslim, og det er ikke nevnt noe om konvertering til kristendommen. At konverteringen skal ha skjedd raskt, utelukker ikke i seg selv at den var reell. Som nevnt kan konverteringsprosesser skje på ulike måter – brått eller over tid. Med hans islamske bakgrunn er det likevel påfallende at konverteringen skal ha skjedd på en slik måte. Som det vil ha fremgått, ville en konvertering for ham og familien innebære et dyptgripende skifte av identitet, med utsikter til svært alvorlige reaksjoner fra myndighetene i Afghanistan og dertil massiv fordømmelse fra slekt og tidligere trosfeller. At han likevel etter så kort tid – uten å kunne norsk og nærmest umiddelbart etter å ha fått en bibel på et språk han forstår – skulle ha konvertert, har i hvert fall formodningen mot seg. Siden han ikke sa fra til ektefellen om konvertering før etter seks-syv måneder, må hans muligheter til å lese i bibelen for øvrig ha vært nokså begrenset.
- (103) Som jeg kommer tilbake til, er det bemerkelsesverdige likheter mellom As og ektefellens beskrivelse av drømmen som innfallsport til konverteringen. At en konvertering kan skje gjennom slike drømmer, er ikke ukjent. Men likhetene mellom historiene, videreformidlingen og tolkningen innebærer likevel at de fremstår som tillærte og koordinerte.
- (104) Dette bringer meg over til As grad av refleksjon i forbindelse med konverteringen. Som fremhevet tidligere kan det ikke forventes samme grad av refleksjon fra alle konvertitter. Forventningene må bero på evnen til å formulere seg, men det må også ses hen til i hvilken grad vedkommendes situasjon påkaller refleksjon. Jeg har ikke funnet holdepunkter for annet enn at A – til tross for bruk av tolk – hadde forutsetninger for å formulere sine refleksjoner på en god måte. Videre innebærer hans bakgrunn i et samfunn der islam til de grader er rotfestet, at man skulle forvente en relativt betydelig refleksjon rundt konverteringen – om hva det innebærer å bli kristen, men ikke minst om konsekvensene dette ville få for ham selv, ektefellen, barna og storfamiliene i Afghanistan. Men det er lite av refleksjoner rundt dette i forvaltningssamtalene, utover at konverteringen var et resultat av skjebnen og Guds vilje. Selv om det nok kan være utfordrende i intervjusituasjonen å vite hvor utfyllende svar som skal gis til hvert spørsmål, og selv om det er krevende å snakke gjennom tolk, er det påfallende hvor lite reflektert han er i tilknytning til disse sentrale spørsmålene.
- (105) I tillegg til dette kommer at hans forklaringer har vært lite konsistente, og at de dessuten på flere punkter harmonerer dårlig med hva andre har forklart.
- (106) As redegjørelse for hvordan han etablerte kontakten med den iranske pastoren, står således i motstrid til pastorens forklaring. I forvaltningssamtalen 17.-18. september 2019 fremholdt A at kontakten ble etablert i mars 2016, mens pastoren derimot har forklart at han første gang kom i kontakt med A i juni 2016.

- (107) Videre har A gitt ulike forklaringer om i hvilken grad han har fremstått som kristen utad. Til tingretten forklarte han at han «legger ut kristne live-feeds og klipp på Facebook», og det fremgår av rettsboken at bilder av hans Facebook-konto ble vist frem på en PC. At han skal ha lagt ut slikt materiale, fremgår også av anken til lagmannsretten. I forvaltningssamtalen 17.-18. september 2019 benektet han imidlertid dette, og fremholdt at han først i januar 2019 ble åpen på Facebook om sin kristne tro. Videre fremholdt han da at mobiltelefonen hadde blitt knust ett år tidligere, og at han hadde glemst passordet. Han måtte derfor etablere en ny profil. Den gamle profilen på Facebook kunne derfor ikke fremvises.
- (108) I tilknytning til dette har A gitt ulike forklaringer på når familiene i Afghanistan ble kjent med at han og B hadde konvertert. Under forhandlingene i tingretten i november 2017 forklarte han at familien hans allerede var kjent med konverteringen. Han viste til den nevnte aktiviteten på Facebook, som han var sikker på at var fanget opp i Afghanistan. Han opplyste også at han til tross for dette hadde et godt forhold til familien, men at faren var sur. I anken til lagmannsretten opplyses det derimot at han ikke hadde fortalt familien om konverteringen. I forvaltningssamtalen 17.-18. september 2019 fremholdt han at familiene ble kjent med konverteringen først etter at en film som viste at B deltok i en dåp 16. mars 2018, hadde blitt spredt. Familien skal på denne måten ha blitt kjent med konverteringene. Faren skal så ha sagt til A at «jeg vil utstøte deg. Du er død for oss».
- (109) Historien om dåpsfilmen styrker for øvrig inntrykket av at A har endret og utbygget sin forklaring om konvertering etter hvert, og at dette har vært strategisk begrunnet. Filmen viser at B hjelper til under dåp av en afghansk kvinne. Denne kvinnen søkte også asyl på grunn av konvertering, men har fått avslag. Etter at hun var blitt returnert til Afghanistan, skal hennes telefon – der dåpsfilmen lå lagret – ha blitt stjålet på et hotell i Kabul. Filmen skal deretter – formodentlig av tyvene – ha blitt spredt i Afghanistan. Dette førte igjen til at familiene til A og B ble kjent med konverteringen. Jeg finner denne historien i seg selv lite troverdig. Dessuten er det påfallende at utlendingsmyndighetene ikke ble gjort kjent med denne filmen før i september 2019 – til tross for at A i januar 2019 skal ha fått vite at filmen på dette tidspunkt hadde sirkulert «noen måneder» i Afghanistan. Som nevnt står også historien i strid med hans tidligere forklaringer om at familien ble kjent med konverteringen langt tidligere, gjennom at han skal ha misjonert på sin åpne Facebook-profil.
- (110) A har utvilsomt tatt del i en rekke kristne aktiviteter etter at han skal ha konvertert. I tillegg til at han 29. januar 2017 lot seg døpe, har han blant annet gått jevnlig i kirken, arrangert bibelgrupper, forkynt og skrevet et hefte om det å åpne seg for den kristne verden. Han synes også å være rimelig godt orientert om kristendommen. Denne typen aktiviteter og slik kunnskap kan etter omstendighetene underbygge at det har skjedd en reell konvertering, men kan ikke uten videre være avgjørende. En person som prøver å gi inntrykk av å ha konvertert, vil åpenbart uten særlige vanskeligheter kunne gjennomføre slike handlinger og skaffe seg slik kunnskap. Som lagmannsretten fremhever, har rammen rundt As liv dessuten vært preget av at han og familien har vært i kirkeasyl det meste av tiden siden de kom til Norge. Formålet har vært å søke kirkens beskyttelse. At en slik ramme legger til rette for å delta i religiøs aktivitet og skaffe seg kunnskap om kristendommen, sier seg selv.
- (111) Jeg viser også til at UDI, UNE, tingretten og lagmannsretten har funnet at han har forklart seg uriktig om det opprinnelige asylgrunnlaget – altså historien om flukten fra Afghanistan. Dette utelukker selvsagt ikke i seg selv at han har forklart seg riktig om konverteringen. Samtidig er det klart at den uriktige forklaringen om det opprinnelige grunnlaget må kunne trekkes inn i vurderingen av om konverteringen er reell.
- (112) Så langt er det flere forhold som trekker i retning av at As forklaring om konverteringen ikke er troverdig.

- (113) Jeg vil også knytte noen bemerkninger til om A kan ha konvertert på et senere tidspunkt enn han har forklart. Lagmannsrettens mindretall er så vidt inne på dette. At konverteringen skal ha skjedd raskt etter at familien kom til Norge, utelukket etter mindretallets syn ikke at konverteringen «var – eller etter hvert ble – ekte». Jeg er selvfølgelig enig i at det ikke kan utelukkes at konverteringen kan ha skjedd på en slik måte. Når sagt all argumentasjon fra As side har imidlertid vært rettet mot at konverteringen skjedde i mars 2016. Argumentasjonen har i så måte vært meget konkret. Særlig har han fremhevet at den omtalte drømmen var en forløsende hendelse. Når Høyesterett nå skal ta stilling til om konverteringen skjedde i ettertid, må forutsetningen være at hans relativt mange forklaringer om at konverteringen hadde skjedd i mars 2016, er uriktige. Som jeg kommer tilbake til, vil en slik etterfølgende konvertering også være i strid med Bs forklaringer. Forutsetningen om uriktige forklaringer – nå ikke bare om det opprinnelige asylgrunnlaget, men også om konverteringene – vil innebære at både As og Bs troverdighet blir ytterligere problematisk. På denne bakgrunn finner jeg at det heller ikke er noenlunde sannsynlig at slik etterfølgende konvertering har skjedd.
- (114) Jeg går så over til å se på om vitne- og støtteerklæringene som er lagt frem i saken, likevel kan medføre at det er noenlunde sannsynlig at As konvertering er reell.
- (115) Mange av disse erklæringene kommer fra menighetsmedlemmer som står familien nær. Erklæringene viser at menighetene er opptatt av saken, og at medlemmene ønsker familien vel. De bygger imidlertid ikke på et slikt bredt grunnlag som utlendingsmyndighetene har for å ta stilling til saken. Tvert imot er det grunn til å tro at kilden til erklæringene først og fremst er A og B. Slik saken ellers er opplyst, kan erklæringene vanskelig tillegges noen vesentlig vekt.
- (116) Det er imidlertid også lagt frem flere erklæringer fra prester og andre med religionsfaglig bakgrunn og kompetanse. Ikke minst foreligger det erklæringer fra prester i Den norske kirke, som jeg antar har forholdt seg til de nevnte ressursdokumenter om hvordan asylsøkende konvertitter skal møtes og behandles av kristne menigheter. Særlig har prost N5 i [menighet2] under store deler av prosessen gitt sterk støtte til familien, både gjennom flere erklæringer og skriv til utlendingsmyndighetene og ved å avgi muntlig forklaring for lagmannsretten. Hun har også avgitt erklæringer for Høyesterett. Som jeg allerede har nevnt, har også biskop emeritus N4 avgitt en erklæring for Høyesterett, som først og fremst retter seg mot generelle spørsmål knyttet til konverteringer. Disse erklæringene gjør selvfølgelig inntrykk, og de må medføre at bevisene som taler mot at konverteringen er reell, underlegges en kritisk vurdering. Jeg viser til det jeg generelt har sagt om betydningen av forklaringer fra personer med religionsfaglig kompetanse.
- (117) Prestenes engasjement startet ganske kort tid etter at familien 18. mars 2018 søkte kirkeasyl i [menighet1]. Allerede 13. april 2018 skrev N5 – sammen med sogneprest N11 og diakon N13 – en uttalelse til støtte for familien. Deres engasjement knyttet seg da ikke bare til spørsmålet om konvertering, men også til det opprinnelige asylgrunnlaget. Blant annet fremholdt de at det «er ingenting som gjør at vi betviler at deres fortelling er oppriktig og sann». Som det vil ha fremgått, må det legges til grunn at denne delen av As asylhistorie ikke er troverdig. Prestenes tidlige standpunkt til familiens asylhistorie viser hvor krevende det kan være å ta stilling til troverdighetsspørsmål ut fra et begrenset bevisbilde. Dette forhindrer selvsagt ikke at prestenes erklæringer vil kunne ha betydelig vekt i forbindelse med spørsmålet om konvertering. Mens deres religionsfaglige bakgrunn var uten relevans for det opprinnelig anførte asylgrunnlaget, vil denne kompetansen utvilsomt være relevant i forbindelse med spørsmålet om konvertering.
- (118) Jeg er likevel kommet til at prestenes erklæringer ikke kan medføre at As forklaring blir noenlunde sannsynlig, selv om engasjementet og innholdet i erklæringene, som nevnt, gjør inntrykk. As forklaring inneholder for mange usannsynlige elementer, for mange motsigelser og bærer for mye preg av tilpasninger og utbygginger etter hvert, til at de nevnte erklæringene kan bli avgjørende. Erklæringene kan ikke fjerne inntrykket av at den påberopte konverteringen var strategisk.
- (119) Etter dette konkluderer jeg med at As konvertering ikke var reell da UNE fattet sitt vedtak 5. november 2019.

Var Bs konvertering reell?

- (120) Jeg går så over til å se på om B har konvertert. I tråd med de generelle utgangspunktene jeg har redegjort for ovenfor, er spørsmålet også for henne om det er noenlunde sannsynlig at hun hadde konvertert til kristendommen på tidspunktet for UNEs vedtak.
- (121) På samme måten som ved vurderingen av A tar jeg utgangspunkt i Bs forklaring. Som ektemannen kommer også hun fra en religiøs familie i Afghanistan, og allerede som lite barn ble hun sendt til moskeen for å lære Koranen. I henhold til afghanske skikker måtte hun be fem ganger om dagen. Hun hadde ikke hørt om kristendommen før hun kom til Norge.
- (122) Som nevnt forklarte A at B først etter seks-syv måneder oppdaget at han hadde konvertert. Hensett til hvor skjellsettende denne oppdagelsen må ha vært for B, ville det ha vært grunn til å forvente at også hun ville være i stand til å tidfeste i hvert fall omtrent når hun fikk denne kunnskapen. Det er derfor påfallende at hun i forvaltningssamtalen 18. september 2019 med UNE ikke klarte dette.
- (123) Ektemannens konvertering synes å ha medført at hun ble lei seg fordi hun ikke ønsket flere problemer i Afghanistan, men siden hun var glad i ham og han var faren til deres barn, ville hun ikke skille seg fra ham. Hun utviklet etter hvert selv en del kontakt med menigheten. På et tidspunkt hadde også hun en drøm som åpnet opp for konverteringen. I drømmen så hun en mann i hvite klær som satt på en hvit hest. Hun strakte hånden mot ham og ba ham ta den. Mannen sa da at «kan du gi hånda mi til meg så skal jeg hjelpe deg opp». Da hun fortalte om drømmen, sa både A og en kvinne i menigheten at hun hadde drømt om Jesus. Som nevnt under vurderingen av As konvertering kan det ikke ses bort fra at en del konverteringer skjer gjennom slike drømmer. Som jeg også har fremholdt, innebærer imidlertid likheten i historiene at de fremstår som tillærte og koordinerte. Jeg nevner her at den påberopte konverteringen synes å ha funnet sted i tidsrommet mellom tingrettens dom og anken til lagmannsretten.
- (124) Av samtalen med UNE fremgår det at hennes refleksjoner om konverteringen er nokså begrensede, både når det gjelder betydningen av å ha blitt kristen og konsekvensene for henne, ektefellen, barna og storfamilien i Afghanistan som følge av konverteringen. Jeg legger imidlertid til grunn at B har lite skolegang, og at hun ikke i like stor grad som A har forutsetninger for å formulere eventuelle refleksjoner. Jeg nøyer meg derfor med å konstatere at hun ikke har reflektert på en slik måte at det underbygger forklaringen om at konverteringen var reell.
- (125) Også B har latt seg døpe, og hun har deltatt i en rekke kristne aktiviteter. Men heller ikke for hennes del kan dette være avgjørende.
- (126) Slik jeg ser det, er det ikke holdepunkter for å bedømme B annerledes enn A. De svakhetene som hefter ved hans forklaring, gjør seg i hovedsak også gjeldende for hennes. Hennes konvertering skjedde dessuten som et resultat av hans konvertering. Jeg holder det for svært usannsynlig at hun skulle være en reell konvertitt med mindre han også er det.
- (127) På denne bakgrunn konkluderer jeg med at heller ikke Bs konvertering var reell da UNE fattet sitt vedtak 5. november 2019.

Beskyttelse som følge av tillagt konvertering

- (128) Jeg ser så på om såkalt tillagt konvertering kan gi A og B krav på beskyttelse etter utlendingsloven § 28. Spørsmålet er altså om det forhold at ekteparet har forsøkt utad å fremstå som konvertitter, vil medføre at vilkårene for asyl etter bestemmelsen er oppfylt.
- (129) En forutsetning for at tillagt konvertering kan oppfylle vilkårene for asyl etter utlendingsloven § 28, er at opplysningene om konverteringene er blitt kjent i Afghanistan, eventuelt at det er grunn til å frykte at de vil bli kjent på et senere tidspunkt. Hvorvidt dette er tilfellet, trenger jeg imidlertid ikke å ta standpunkt til. Selv om opplysningene om konverteringene skulle være eller bli kjent i Afghanistan, vil A og B etter min mening ikke ha en velbegrunnet frykt for forfølgelse av den grunn. Om dette uttalte lagmannsrettens flertall følgende:

«Dersom A og B returneres til Afghanistan vil det ikke være en reell risiko for forfølgelse. For en konvertitt som ikke er reell – en såkalt bekvemmelighetskonvertitt – er det mulig å angre og vende tilbake til islam. Flertallet viser til forklaringen fra Barbo Helling fra Landinfo om dette. Hun forklarte også at afghanere flest var ganske pragmatiske og at det ofte er forståelse for at man gjorde 'alt' for å få opphold i et vestlig land. Helling forklarte også at det har blitt returnert et stort antall afghanere som har blitt vurdert som bekvemmelighetskonvertitter, uten at man kjente til at noen av disse hadde blitt utsatt for forfølgelse.»

- (130) Jeg slutter meg til dette. Som nevnt skal Høyesterett bygge på de faktiske forholdene på vedtakstidspunktet. Eventuelle endringer i Afghanistan som har inntrådt etter dette tidspunktet, må vurderes i forbindelse med utsendelse, jf. utlendingsloven § 90.

Om barna

- (131) Det er bare A og B som har vært parter i saken for Høyesterett. De tre barna som var født da avslaget på omgjøringsbegjæringen ble truffet, har ikke vært parter. Det ligger derfor utenfor saken å ta stilling til om de har konvertert på en slik måte at det gir dem rett til asyl.
- (132) Jeg nevner likevel at barna har deltatt i kristne handlinger, har ervervet noe kunnskap om kristendommen og antakelig er godt tilpasset en hverdag preget av religiøse aktiviteter og fellesskap. Barna er imidlertid bare tre, seks og åtte år gamle, og det gir liten mening å anta at de – i motsetning til foreldrene – skulle ha konvertert på en slik måte at de risikerer forfølgning ved retur til Afghanistan.

Konklusjon og sakskostnader

- (133) Ankene må etter dette forkastes.
- (134) Etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 har staten ved Utlendingsnemnda krav på å få erstattet sine sakskostnader. Hensett til den velferdsmessige betydning saken har for de ankende parter, styrkeforholdet mellom partene og at saken har reist vanskelige og prinsipielle spørsmål, finner jeg at partene bør dekke sine egne kostnader.
- (135) Jeg stemmer for denne

DOM:

1. Ankene forkastes.
2. Partene bærer sine egne sakskostnader.

- (136) Dommer **Østensen Berglund**:

Dissens

- (137) Jeg er kommet til at ankene fører frem.
- (138) Når det gjelder de rettslige utgangspunktene, slutter jeg meg til førstvoterendes redegjørelse. Jeg følger i det vesentlige også hans videre begrunnelse helt frem til han avveier de konkrete bevismomentene i spørsmålet om A og B har konvertert til kristendommen. I dette ligger at også jeg finner det påfallende og mindre troverdig at A konverterte allerede i 2016.
- (139) På skjæringstidspunktet 5. november 2019, da UNE siste gang avsto deres omgjøringsbegjæring, hadde det imidlertid gått ytterligere omkring tre år. I løpet av den tiden hadde ekteparet aktivt tatt del i en rekke kristne aktiviteter og samtaler, etter hvert i regi av Den norske kirke. Slik jeg ser det, må det ved spørsmål om konvertering også tas høyde for at religiøs tro og tvil kan gjennomgå en utvikling over tid.
- (140) I vurderingen av om konverteringene var reelle på skjæringstidspunktet, mener jeg at det må legges noe større vekt på vitnet N5s forklaringer enn det førstvoterende gjør.
- (141) N5 er prost i [menighet2]. Hun har i forklaringene for Høyesterett redegjort for Den norske kirkes håndtering av konvertittsaker og sitt eget syn på utfordringene knyttet til slike saker. Slik jeg ser det, bygger forklaringene hennes på et gjennomtenkt syn på spørsmål om konvertering generelt og på om dette har skjedd i denne saken spesielt. Forklaringene styrkes av at hun har reflektert tillitvekkende både over muligheten for at ekteparet B påberopte konvertering bare er av strategisk art, og over at hun selv etter hvert har fått et personlig forhold til dem gjennom familiens opphold i kirkeasyl.

- (142) N5 har fulgt familien tett i lang tid, og jeg mener hun med sin kompetanse har særlige forutsetninger for å bedømme ektefellenes reelle religiøse tro. Av forklaringene hennes fremgår det at hun over lang tid har hatt jevnlig samtaler med A om tro og overbevisning. Hun har forklart at han har et reflektert forhold til religion, og at dette vises både gjennom familiens livsførsel og hans tro. N5 har forklart at også B tar aktivt del i kristne aktiviteter og samtaler.
- (143) Etter mitt syn er det som fremkommer av N5s forklaringer, forenelig med hva som kommer til uttrykk i forvaltningssamtalene med ektefellene. Jeg peker her på at evnen til refleksjon vil variere fra person til person, og at muligheten for å få frem nyanser kan avhenge av spørsmålene som blir stilt. For så vidt gjelder B, er jeg av den oppfatning at hennes refleksjoner rundt kvinnens rolle i islam og i kristendommen som del av bakgrunnen for konverteringen, viser et bevisst forhold til trosspørsmål. Med hennes bakgrunn er det ikke like naturlig å skille mellom religion, kultur og levemåte.
- (144) Det fremgår av forklaringene at N5 fester lit til A og Bs asylhistorie. I denne saken kan jeg ikke se at det svekker hennes oppfatning av deres tro, som er basert på egne observasjoner fra 2018 og fremover. Jeg tilføyer at hun innledningsvis var noe mer forbeholden i sine uttalelser, ettersom hun da ikke hadde det erfaringsgrunnlaget som hun senere opparbeidet seg.
- (145) Jeg finner det ikke nødvendig å kommentere bevisbildet ytterligere, utover å nevne at det ikke er uvanlig at mennesker i fortvilelse forklarer seg usant om visse forhold, også under straffansvar, til tross for at saken ville stått sterkere dersom de hadde unnlatt å gjøre det.
- (146) Selv om jeg har funnet bevisvurderingen vanskelig, er jeg kommet til at det er noenlunde sannsynlig at A og B ved tidspunktet for UNEs siste vedtak hadde konvertert til kristen tro.
- (147) Dommer **Falch**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Østensen Berglund.
- (148) Dommer **Bergsjø**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Falkanger.
- (149) Dommer **Matningsdal**: Likeså.
- (150) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

DOM:

- 1. Ankene forkastes.*
- 2. Partene bærer sine egne sakskostnader.*

1 Tilføyd av Lovdata